

Mogelijkheid 1: Vervroegd uittreden

- Pensioenwet (Art. 62.1.b): Indien de pensioenovereenkomst de deelnemer ... de mogelijkheid biedt de ingangsdatum van het ouderdomspensioen te **vervroegen** ... waarborgt ... die voldoet aan het vereiste van collectieve **actuariële gelijkwaardigheid**.
- Invulling door pensioenfondsen (onze lezing):

ABP	Vanaf 60ste levensjaar
bpfBouw & PMT	Pensioen moet groter zijn dan afkoopgrens
Zorg & Welzijn	Vanaf 55ste levensjaar (geboren voor 1965) of 5 jaar voor AOW leeftijd (geboren na 1965)
PME	Vanaf 55ste levensjaar

Mogelijkheid 2: Hoog-laag constructie

- Pensioenwet (Art. 63.1.a): De hoogte ... kan na ingang variëren mits de laagste uitkering niet minder bedraagt dan **75%** van de hoogste uitkering.
- Pensioenwet (Art. 63.4): ... wordt bij **variabele uitkeringen** de mate van variatie vastgesteld uitgaande van de **rendementsverwachtingen** ...
- Invulling door pensioenfondsen (onze lezing):

ABP	Vanaf maximaal 75ste levensjaar een lager/hoger pensioen, AOW overbrugging telt niet mee
bpfBouw	Geen maximale duur, een bedrag ter grootte van 2 maal de AOW-uitkering tot de AOW-leeftijd buiten beschouwing mag worden gelaten
Zorg & Welzijn, PMT & PME	Maximaal 10 jaar

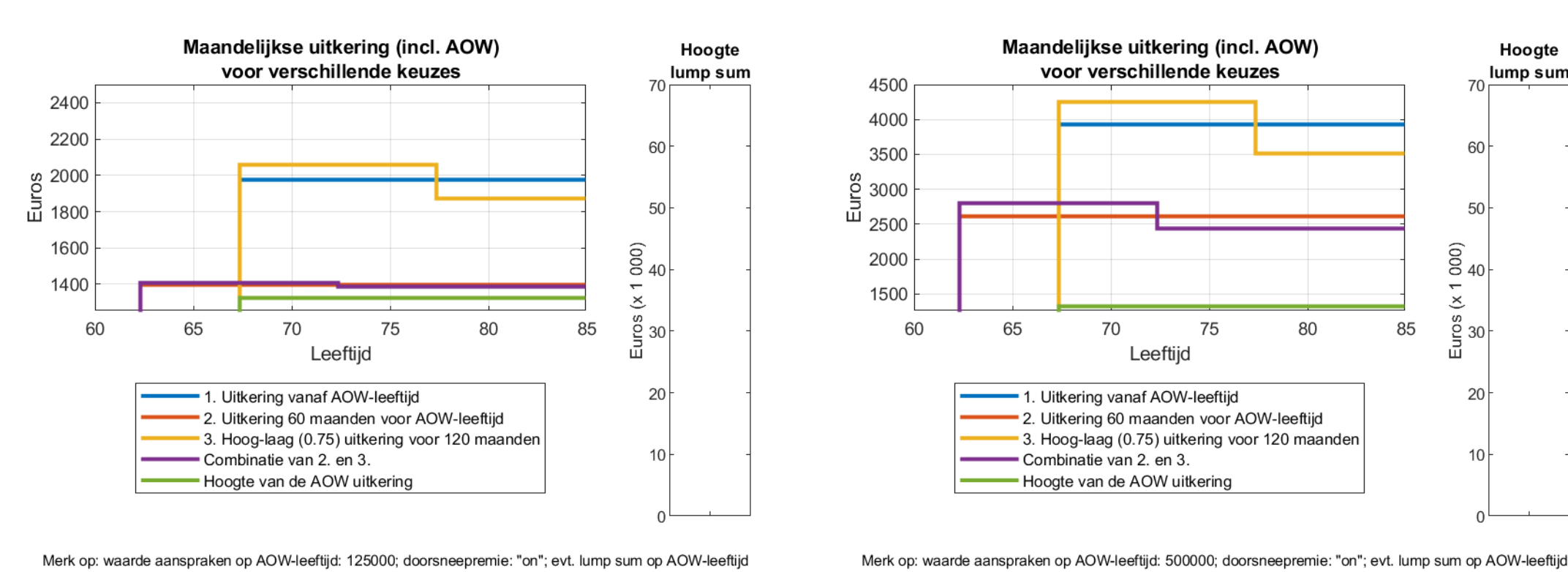
Mogelijkheid 3: Vaste daling in WVP

- Pensioenwet (Art. 63a.3): De hoogte van een variabele uitkering kan ook variëren door een, uiterlijk op de ingangsdatum van het pensioen vastgestelde, **periodieke vaste daling** of vaste stijging van de uitkering. De periodieke vaste daling bedraagt **ten hoogste 35% van het verschil tussen de parameter voor aandelenrendement en de risicovrije rente**.
- Extrem geval: **constant verwacht** uitkeringsprofiel ... met risico op lage uitkering

Mogelijkheid 4: Lumpsum uitkering

- Kamerbrief Wouter Koolmees: Elke deelnemer krijgt met dit advies de keuze om een deel van zijn pensioenuitkering op pensioeningangsdatum op te nemen **als een bedrag ineens**. Dit deel zal **maximaal 10% bedragen van de waarde van het voor deze deelnemer opgebouwde ouderdomspensioen**.

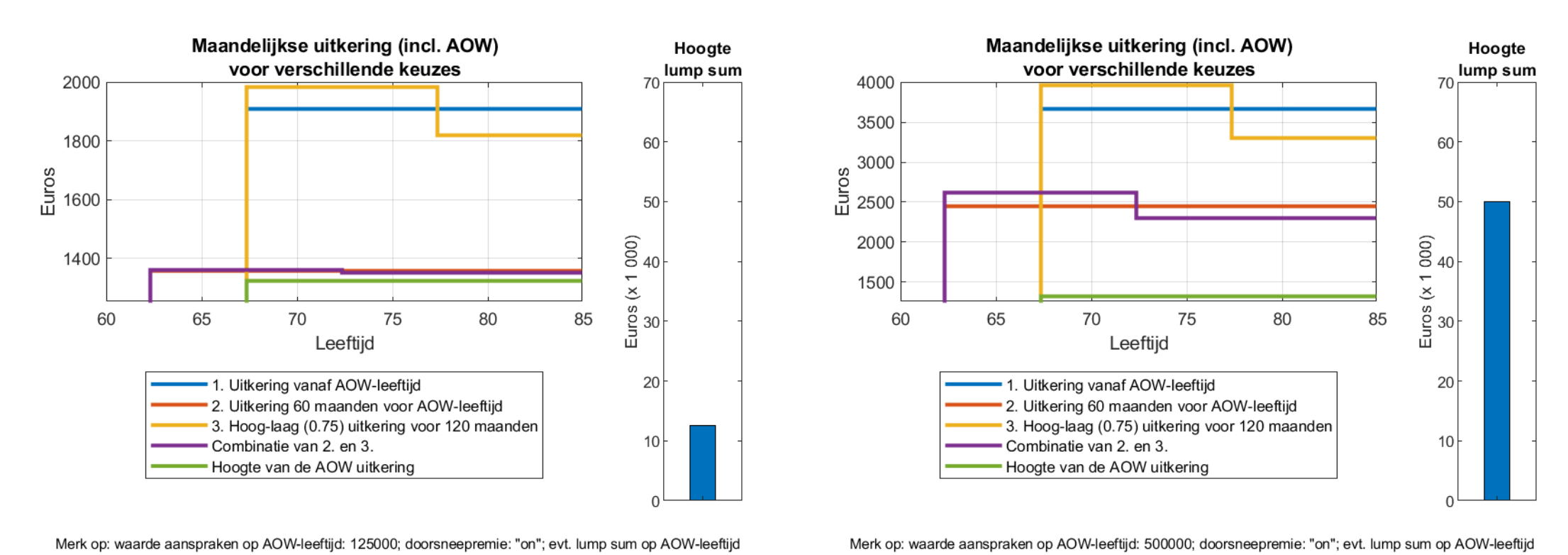
Analyse: Eerder stoppen / Hoog-laag

"Klein" tweede pijler pensioenpot

"Groot" tweede pijler pensioenpot

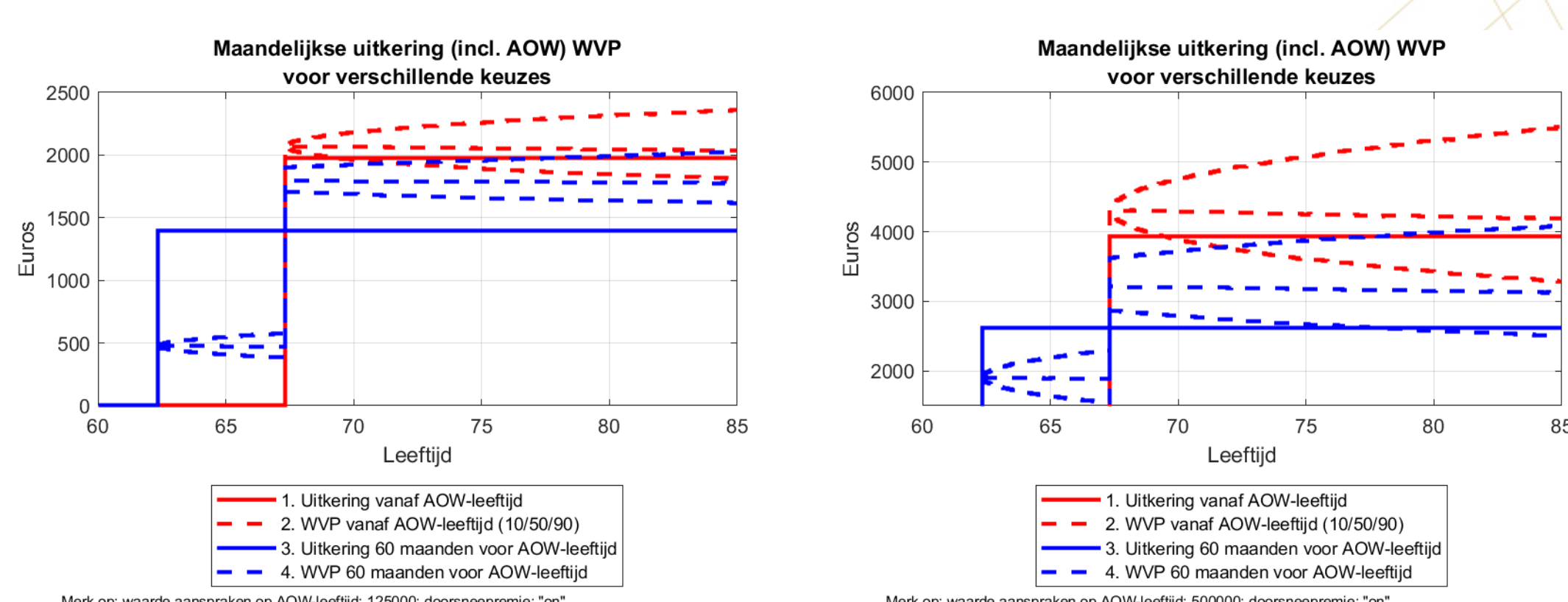
Analyse: 10% Lumpsum

"Klein" tweede pijler pensioenpot

"Groot" tweede pijler pensioenpot

Analyse: WVP met vaste daling

"Klein" tweede pijler pensioenpot

"Groot" tweede pijler pensioenpot

Conclusies

- Eerder stoppen met werken meest kostbaar
- 5 jaar eerder stoppen met werken en hoge uitkering voor 10 jaar:
  - Lage inkomen: **30%** minder pensioen en **90%** minder **aanvullend** pensioen
  - Hoog inkomen: **38%** minder pensioen en **57%** minder **aanvullend** pensioen
- Deze resultaten worden verstrekt indien lumpsum wordt opgenomen en in een korte periode wordt opgegeten
- WVP: Vervroegde uittreding beïnvloedt inkomensniveau meer dan onzekerheid aandelenrendementen